

35692, VII, B, e

Ženinova skrivnost.

Povest iz domačega življenja.

Spisal
J. S.

V Kranji 1898.

Založil in prodaja Pavel Bizjak, bukvar v Kranji.

Tisk J. Blasnika nasledniki v Ljubljani.

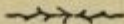
Ženinova skrivnost.

Povest iz domačega življenja. — Spisal J. S.

Kako si dična slovenska zemlja! Kako bogato te je obdaril Stvarnik z vsemi prirodnimi čudeži! Resnično, najslajše je bivati v tebi, v tvojem naročji, ljubljena domovina. Ni se motil pesnik, ko je zapel:

»Slovenec! tvoja zemlja le zdrava.
Za pridne nje lega najprava,
— — — — —

In posebno lepa si ti, dična Gorenjska, s prekrasnim Bledom! Na daleč slovi ta zemeljski raj! Prav v tem delu kranjske dežele se je vršila naša povest, nekako pred sedemdesetimi leti. Torej na delo.

Prvo poglavje.

Najdenček.

Prijazna in čedna vas se razprostira pred nami. Vsaj so vasi na Gorenjskem, dasi nekatere majhne, večinoma čedne in v krajih, kakor si ne moremo želeti lepših. Kar ugledamo lepo, jednonadstropno hišo. Gotovo mora biti posestnik vzoren gospodar, zakaj, vse pri hiši je v najlepšem redu. Zeleno barvana ograja meji daleč na okoli prostoren vrt, odločen različni zelenjavi in lepoticju. — — —

Pred hišo se je radovala kopica otrok in nagajala velikemu, rujavemu psu, kateremu je bilo ime Sultan. Dober otročji znanec je moral biti ta Sultan, zakaj, sedaj ga je potegnil ta za uho, zopet drugi se je celo drznil sesti nanj, a Sultan je pretrpel vse voljno, menda dobro vedoč, da vsaka igrača le malo časa zanima otroka; bil je miren, le sem ter tja je zarenčal nekoliko, no, tudi to renčanje je popustil kmalu — otroci pa njega, vsaj jim je bil vedno na razpolago. Bili so to mlajši otroci posestnika Tomaževca.

Male razgrajalce so odslovili po lepem prigovarjanji iz hiše, zakaj, v hiši je bilo

treba čediti, vrediti to in ono, treba je bilo peči — vsaj se je bližala poroka lepe Tomaževčeve hčere. In tak mož, kakor je Tomaževc, bode gotovo priredil veliko gostovanje, ko se moži njegova ljubljenska— Franica.

Iz kuhinje je pa tudi kaj lepo dišalo; in kaj bi ne! Pečenka, piščeta, gosi, povitice, kolači — vse to ima gotovo prijeten duh. Urša, Tomaževčeva žena, je delala neutrudljivo, soditi je bilo po njenem kretanju, da je prav izvežbana gospodinja. Ravnokar opazuje s strogo motrečim očesom kup divjačine, katero je prinesel domov mlad in krepak lovec. — —

Oglejmo si tega lovca natančneje. Kar nič nam ne ugaja njegov obraz; skoraj bi rekli, da je nelep. Koščeno lice, nizko čelo, bridek nasmehljaj — tako je njegovo lice. Vender, tako strašen ta lovec tudi ni. Oko, samo oko nam mnogokrat pove, kak značaj tiči v človeku. In tudi licu našega lovca podaje njegovo temnosvetlo oko milejši izraz. Sploh je pa njegova postava čvrsta in kaj vrlo mu pristoja lepa puška.

Tudi lovca prištevamo Tomaževčevi družini, dasiravno nima v hiši ne očeta ne matere. Mutast je, a ne mislimo, da ga je

njegova, že v Bogu počivajoča mati, porodila kot takega. Kako je postal mutast, zvedeli bomo kmalu. — —

Oče tega mutca je bil nekdanj posestnik sedanjega Tomaževčevega posestva. Prisiljen je bil vsled prevelikih dolgov, ki so težili posestvo, isto prodati. V malo mesecih so obilne skrbi upognile njegovo močno telo, lasje so mu osiveli in nepričakovano kmalu je moral leči v grob; njegova žena je umrla že preje. Posestvo je kupil nam že znani Tomaževc. — —

Sedaj je bil ubogi Jože, tako se je zval lovec, tedaj še mlad deček, uboga sirota, sam na božjem svetu. Imel je pač brata, toda ta je moral daleč od ubozega Jožeta s pičlimi dohodki skrbeti za-se; ni mu bilo mogoče skrbeti še za osamelega bratca. V srce se je smilil ubogi deček dobremu Tomaževcu in vzel je dečka k sebi. — — —

Rekli smo, da je bil lovec Jože mutast. In tako je. Rekli smo tudi, da ni bil kot tak porojen, torej dolgujemo, dragi bralec povest, kako je ubožec izgubil dar govora. Še mlad deček, je pasel nekoč Tomaževčeve krave. Znano je gotovo vsakemu, da ga menda ni kraja na pašniku, ali vsaj

blizu tega, katerega bi ne iztaknili pastirji. Tudi Jože je tedaj lezel po neki pečini, radoveden, kaj neki mora biti vrhu skale, pri tem pa tako nesrečno padel, da je izgubil govor; le posamezne nerazločne glasove je bilo še čuti iz njegovih ust. Deček je postajal vedno bolj otožen. Mislili bi gotovo, da je po nesrečnem padcu postal boječnejši kakor preje, toda temu ni bilo tako. V dokaz naj povem sledeče:

Tomaževčeva hči Franica je bila kake dve leti mlajša od Jožeta. Bilo ji je nekako trinajst let, ko se je ob zelo naraslem potoku igrala s svojimi vrstnicami. Izpodletelo ji je, in padla je v narasli potok. „Pomagajte, pomagajte!“ vpile so bežeče deklice, a ni bilo človeka, ki bi rešil nesrečno Franico.

Ves zasopljen priteče mutasti Jože; izpoznal je takoj nevarni trenutek, kateri preti ugonobiti, kot sestro ljubljeno Franico. Premišljeval ni dolgo; vrgel je hipoma črevlje in sukno od sebe — z jednim skokom je bil pri Franici. Z levo roko je držal nezavestno deklico nad vodo, z desno pa krepko plaval proti bregu. Po velikem naporu je dosegel suho zemljo. Kako hvaležna sta bila Jožetu sedaj

Tomaževca in Urša; ljubila sta ga kot lastnega sina. — — —

Toda vrnimo se zopet k lovcu, ki je ravnokar prinesel Tomaževčevki divjačino.

„Kaj lepo divjačino si prinesel, Jože,“ izpregovori mati Urša, „gotovo si se mnogo trudil, nâ, vsedi se in povži tole, saj si lačen.“

Odmajal je z glavo in kazal z rokami, kakor da nekaj nese.

Mati Urša gleda nekaj časa Jožeta, potem pa reče:

„A, tako, Franico bi rad videl. Kar stopi v njeno sobo. Mislim, da ravnokar moli; dobro ve kako zelo važen korak bo storila jutri. Zavezala se bo z možem, kateremu ne sme prinesiti jedino bogastva, marveč, in to je poglavitno: tudi pošteno, bogaboječe in ljubeče srce. Nerada jo dam od sebe, ker jo zelo ljubim, a dobro je, ako je kmalu preskrbljena. No, vsaj jo bom izročila možu, o katerem vem, da jo resnično ljubi in spoštuje. Martin Ròvan, njen ženin je res dober človek.“ — Blagi materi se je porosilo oko, ob spominu, da bo morala ostaviti ljubljena hčerka dom.

Jože je med tem vstopil v Franičino sobico. Našel je deklico vtopljeno v molitev.

Franica je bila res lepa deklica. Njena vitka rast, njena modra očesca in ljubko lice, je očaralo vsakogar. Nedolžnost je dičila njeno lice. Neizrečena miloba je odsevala raz lice v molitev utopljene deklice. Čemu ja pač molila sedaj? Gotovo za ženino in lastno srečo. Martin Róvan, sin bogatega, nekaj ur od Tomaževca oddaljenega posestnika, je bil njen ženin. Ljubila sta se iskreno. — —

Jože se je tiho bližal deklici in se lahko dotaknil njenih ramen.

„Ali si ti, Jože?“ Smiliš se mi v srce, ker vem, da vedno misliš na trenutek, ko se nama bo ločiti; potolaži se, saj veš, kar Bog naredi, vse prav stori; in mene bo tudi Bog združil z ljubljenim Martinom, že mora biti tako. — — Čemu se jeziš na Martina? „Vem, da me ljubiš, ubogi Jože, tudi ti si meni zelo drag, saj si mi rešil življenje, za kar ti bom vedno hvaležna. Žrtvovati si hotel lastno življenje, da bi rešil moje. Kako bi te potem ne ljubila kakor brata!“

Vendar te prosim, nikar ne zaničuj moža, katerega vzamem v zakon. On je poštenjak od nog do glave in je po vsej pravici vreden občnega spoštovanja.“

Franica je utihnila. Nemo je zrla pred sé in biserne solzice so močile nežno lice.

Jože je stal nekaj časa zamišljen poleg nje — potem pa odšel ves poparjen. — —

Zmračilo se je. Nebo se je pooblačilo, jelo je snežiti. Mrzla sapa je brila od severa. Franico srečamo na poti, namenjeno v sosedno, pol ure oddaljeno vas. Cesta vodi med golim, z ivjem pokritim grmičjem. Gotovo hiti h kaki prijateljici, s katero se ima pred poroko dogovoriti še kaj važnega.

Hipoma se ustavi. Kaj naj pomeni to? Niso li to človeški glasovi? Strahoma se bliža kraju, od koder je bilo čuti glasove. Mraz jo je stresel po vsem životu: pred seboj na tleh je videla ležati žensko in poleg nje majhno, kričeče dete. Ubogo dete je vedno bolj kričalo, toda ženska je bila — mrtva.

Franica se je zelo prestrašila, vedela ni kaj bi storila. Toda, bila je pogumna deklica.

„Tu se je zgodil umor,“ te besede so kakor blisek prešinile Franičino glavo. Strmeča je zrla v blede lice mrtve žene. Obraz ji je bil popolnoma tuj. Kaj je bilo storiti? Vzela je dete seboj, skrbno ubozega

črvička zavila in stisnila k sebi, mrtvo ženo pa lepo poravnala — in hitela proti domu.

Kedo naj popiše velikansko začudenje v Tomaževčevi družini, ko je vstopila Franica z detetom. Takoj so se odpravili iskat hlapci mrtvo ženo na čelu jim sam Tomaževc.

Mati Urša so se pa takoj pošalili s Franico, češ:

„No, lepo ženitovanjsko darilo si dobila, ljuba Franica; le kar obdrži malega uboščka, sedaj je že tvoj!“

„Čudna so pota božje previdnosti!“ reče Franica; „Bog je hotel, da sem našla ubogo siroto. Obdržala bom otročiča, rediti ga hočem, ako bode Martinu všeč — in 'o tem ne dvomim — in Bog bo storil, da se vse srečno izide.“

Vročje Franičine solze so močile najdenčku lice. Čudna so pota, po katerih nas vodi božja vsemogočnost. Morda Franici Bog ni določil postati kedaj mati. Njeno srce je moralo sumiti kaj sličnega, strastno je poljubovala najdeno dete.

Med tem so prinesli hlapci mrliča in ga položili v stranski sobici na mrtvaški oder.

„Kedo je pač ta ženska?“ To vprašanje je donelo iz ust do ust. A ni ga bilo

človeka, kateri bi izpoznal ubogo tujko. Dovolj, našli so mrtvo, in krščanska ljubezen zahteva, jo pokopati dostojno, kakor je katoliškemu kristjanu spodobno. Morebiti bo žil njen spomin nekaj časa med dobrimi vaščani, slednjič bo i ta minil kakor mine vse na svetu. Tomaževcec je sklenil slučaj naznaniti sodniji, da ne bi imel, kakor je rekel, kakih sitnostij.

Drugo poglavje.

Žalostna nevesta.

Prekrasno jutro je. Nebo je čisto kakor ribje oko. Človek bi mislil, da živi v najkrasnejši dobi leta, vendar gromade snega spominjajo ga nehote dolgočasne zime.

Stopimo v Tomaževčevo hišo. Vse živo je po sobah, kuhinji, kletih itd.! No, vsaj mora biti: danes je prišel ženin Martin po blagosrčno, lepo in bogato nevesto — Franico. Danes se bode vršila poroka: Veselja žare oči vsem svatom. . . .

Po poroki pokaže Franica najdenčka svojemu soprogu. Radosten, kakor je bilo pričakovati, je pritrdil Franičinim besedam: hočeta mu nadomestovati mater in očeta . . .

Svati posedejo pripravljene jim prostore, in kmalu se je razvila najprijetnejša zabava. Nikdar še ni bil Primožev oče tako gostobeseden, kakor danes. Pripovedoval je zbrani družbi različne dogodke iz mladostnega življenja. Seveda je danes delovala kaj živo njegova domišljija. Ni bilo torej vse tako popolnoma resnično, kakor je pripovedoval.

„Primožev oče!“ oglasi se Šerajnikov Peter, čvrst korenjak, „povedali ste nam danes že marsikaj zanimivega iz vašega življenja, vendar nam pa še niste povedali, kako je bilo takrat, ko ste se metali s sosedovim hlapcem Miklavžem? Dajte, povejte nam še ono dogodbo!“

„Ej, Peter!“ prične Primožev oče; „nikdar ne boš doživel toliko čudnih dogodkov, kakor sem jih jaz. Ti si še mlad — ne veš, — kako čuden je današnji svet!“

Stari Primož se je močno razvnel pri teh besedah. Opazili so to poleg sedeči svati in jeli so ga siliti in prositi, da bi jim povedal omenjeno dogodbo.

„Pa bodi!“ odgovori Primož, moško se sklonivši črez mizo; popije kozarec vina in jame pripovedovati:

„Nikdar naj ne sedim v nebesih poleg sv. Primoža, mojega patrona, ako ni vse gola

resnica, kar vam bom povedal sedaj; le poslušajte me!“

Svati so namežikali drug drugemu, stari Primož se pa odkašlja in prične.

„Bilo je ravno na sv. Jakoba dan, ko smo bili zbrani fanti v Tinkovčevi krčmi. Ej, to smo bili fanti slovenske korenine, takih dandanes ni mnogo — ali pa nič. Bali se nismo nikogar, šli smo, ako se nam je zljubilo, kar skozi tri vasi. In menite, da nam je kedo branil? Moško smo korakali in peli na vasi“.

„Kakor sem rekel, bilo je na sv. Jakoba dan, ko smo popevali in se veselili pri kupici dobrega vina, katerega nam je točil rajni Tinkoveč, Bog mu daj nebesa, nam pa še mnogo tako veselih dni, kakoršen je današnji. — Kar stopi v sobo hlapec mojega soseda — Miklavž. Znano nam je bilo vsem, kako neizrečeno rad je kazal moč v rokah z vzdigovanjem raznih težkih predmetov. Kedar je pa čutil nekoliko božje kapljice v glavi, tedaj se je najraje „metal za stavo“. Bil je pa v resnici izredno močan fant ta Miklavž; ni si dal vreči kar takosibodi ob tla.“ — „Danes bi se metal s samim vragom, ako bi se prikazal!“ tako je besedičil Miklavž, pristopivši k naši mizi.

„Čakaj me, kukavica!“ sem dejal sam pri sebi, „spodrepil te bodem danes, da ti bo minilo za vedno veselje metati se z vragom!“

„Miklavž!“ mu zakličem, „ali si ti tako zeló močan, da bi te ne premagal niti vrag?“

„Nobenega se ne bojim, pa tudi tebe ne, da veš, Primož!“ se je moško odrezal Miklavž. Fanti so se glasno zasmeli in to me je pogrelo še bolj.

„No, Miklavž!“ mu rečem, „ako te je volja, pa se sprimiva. Jaz stavim tri poliče vina, da bodeš podlegel“.

„Dobro!“ veli Miklavž, „velja, kar sprimiva se!“

„Odšli smo na vrt“, je pripovedoval oče Primož zbranim svatom „in pričela se je borba. Trden je pa bil Miklavž; kar zavpil bi, tako me je stisnil čréz pas. Nekaj časa se rujeva tam po vrtu, utrujen sem bil zeló, napnem toréj vse moči, da ga vržem. Krepko sem mu postavil desno nogo in — tresk! „Miklavž!“ zavpijejo fanti, „kaj si storil, pretrdo je padel, ubil si ga!“ Mrzel pot mi porosi mokro čelo.

„Beži!“ je vpilo vse v mé, „žendarmi bodo kmalu tukaj!“ Solnce se je nagibalo proti zatonu, kmalu se je popolnoma zmračilo.

Nebo se je pooblačilo in bilo je temno, kakor v rogu.

„Sveta Pomočnica!“ sem zastokal, „nisem ga mislil ubiti, Bog in svet Primož sta mi priča, da ne.“ In sedaj sem bežal proti domu.

Znano vam je vsem, da vodi pot — najkrajša pot — proti mojemu domu čez pokopališče. Primož, sem dejal, čez pokopališče moraš iti, ako hočeš najpreje dospeti v varno zatišje. In res, prekrižam se, Bog vam daj večni mir in pokoj vzdihnem, ter preskočim zid.

Moško korakam dalje. Že dospem do nasprotne strani pokopališča in hočem zopet preskočiti zid. Toda, dihanje mi zastane, neko čudno tesnobo čutim v prsih in postal sem nehoté. Strah me pa ni bilo, in me ni bilo. Kar začujem lahek šum v bližini mrtvašnice. Kaj bi se bal ter bi se, mislim sam pri sebi in se bližam mrtvašnici.

„Ako si poštena duša in moliš Boga, povej kedo si in kje si?“ tako izpregovorim, dasi nisem videl nikogar. V tem trenutku pa začujem neko hreščanje poleg sebe — videl nisem nič, pretemno je bilo.

„Bog in sveti križ božji!“ zavpijem in odletim daleč po grobeh; neka čudna pošast se zaleti v mé in me podrla na tla. Mrzel

pôt mi oblije čelo in neizrečeno sem hitel domov. In še danes ne vem, kaj me je tako zvrnilo tam na pokopališču; roge je morala imeti pošast, vsaj sem dobro, še predobro čutil“.

„Kaj pa, ako je bil Miklavžev kozel, ki vas je podrl, vsaj Miklavž je kaj rad redil to žival?“ je vprašal Serajnikov Peter in pomenljivo pogledal ostale svate.

„Ni bil, pa ni bil, kozel že ne!“ ogласi se stari Primož.

„Ako je pa vendar le bil?“ podraži ga vnovič Peter.

„Peter! saj sem rekel, da si še mlad in ne veš, kaj je svet, zato govoriš tako!“

„Kaj pa Miklavž?“ je vprašal Peter, dobro vedoč, da bo z nadaljnim izpraševanjem le vjezil starega Primoža.

„Miklavž je bil kmalu dober, ogibal sem se ga poslej in tudi onih poličev vina nisem dobil — saj jih pa tudi pričakoval nisem!“

Splošen smeh je sledil Primoževim besedam.

Vrnimo se k našima novoporočencema.

Martin je bil sedaj zelo radoveden videti mater ubogega otroka; zakaj, kot mater je zmatral vsakdo mrtvo žensko. Franica je sočutno slikala soprogu, koliko je morala

trpeti ranjka, predno je ostavil trudni duh nje teló. Brati je bilo mrtvi materi veliko boleost raz lice; gotovo je zeló trpelo ubogo materino srce, čuteče, da ostavlja nepreskrbljenega otroka, dostikrat sovražnemu in brezobzirnemu svetu!

Martin in Franica sta stopila v sobico, kjer je stal mrtvaški oder.

„Tukaj leži uboga žena!“ izpregovori Franica. „Le sladko počivaj, ubogo srcé, zadobilo si mir, katerega ti morebiti ni mogel dati svet“.

Odgrnila je prt, s katerim je bilo pokrito mrličevo lice. Zamišljeno je zrla v to lepo, dasi nekoliko ovenelo lice, s katerega je odsevala še sedaj, ko je bilo že mrzlo in nemo, ljubezen. Resnično, lepa je morala biti ta ženska, katere truplo leži tukaj neobčutljivo, mrtvo. In kakšno je moralo biti njeno srce? Gotovo plemenito, saj njeno lice je izraževalo milobo, blagosrčnost in ljubezen.

„Nesrečna ženska!“ izpregovori tiho Franica. „Tako mlada in lepa, a že si morala nesrečno končati življenje. Bog bodi milostljiv tvoji duši!“

Zakrila je zopet s prtom blede, mrtvaško lice. Obrnila se je k Martinu.

Toda, kaj naj pomeni to? Kakor okamenel je stal Martin pred mrtvaškim odrom. Debele potne kaplje so močile njegovo blede lice in kapale curkema na tla. Ali je morebiti nesrečna smrt uboge matere tako pretresla krepkega moža? Videli bomo kmalu.

„Martin!“ zakliče Franica vsa prestrašena. Nič odgovora . . .

„Proč, proč pojdiva! Tebe je gotovo nemila usoda te uboge ženske tako omamila!“

Martin je molčal.

„Martin, lepo te prosim, ali me ne slišiš!“ je z nova vpila Franica. „Pojdi z menoj, ostaviva ta kraj žalosti, stopiva na zrak, tam ti bo boljše!“ Prijela ga je za roko, misleč, da ji bo sledil. Tako je tudi hotel, toda le jeden korak — in zgrudil se je nezavesten ob mrtvaškem odru.

Burno so se dvigala prsa nezavestnemu, ob mrtvaškem odru ležečemu Martinu.

In Franica! Njeno lepo, belo-rudeče lice je pobledelo, tresla se je po vsem životu. Kako naj si ona, Martinova soproga tolmači ta žalostni prizor?“

Slutnja, strašna slutnja je polnila dušo nesrečni nevesti. Uboga žena! Hrepenela je po trenutku, katera naj jo združi z ljubljnim soprogom; radovala se je vsa srečna

tega dné — in sedaj? Sedaj krvavi njeno srcé, krči se v bolesti, brezkončni bolesti. Strašen sum se polasti mlade žene, hipoma se ji je zdelo življenje prazno in pusto, kakor bi ljubezen v njenem srcu na vekomaj zamrla, zdelo se ji je, da je, ona, ki tako vroče ljubi tega moža, porojena za nesrečo. Tedaj jo je goljufal Martin? Ali je mogoče? Ta pošteni, dobri in milosrčni Martin naj bi goljufal njo, o kateri je uverjen, da ga ljubi, kakor le more ljubiti nedolžno, nepopačeno dekliško srcé? Ne, to ni mogoče, to ne sme in ne more biti! — — —

Toda v nekaki zvezi je moral biti Martin vendar z umrlo žensko. Ranjka je mlada, bila je izvanredno lepa, ali je potem morebiti Martin — — — — —

Ne, ne! Franica si ne more misliti najmanjšega dejanja, katero bi potemnilo jasno, solnčno pot Martinovega življenja. — — —

Martin se je zopet zavedel. Z neizrečeno bridkostnim pogledom je zrl v blede, mrzlo lice mrtve ženske.

A tudi Franičina bridkost je prikipela do vrhunca. Bolestno je viknila:

„Martin, pojasni mi vzrok temu žalostnemu prizoru! Reši mojo dušo tesnih okov groznega sumničenja! Ali ne vidiš, kako

vroče te ljubim? Je-li tvoja ljubav popolnoma zamrla? Ti me ne pogledaš? Dovolj, dovolj — — —

Dalje ni mogla govoriti. Skoraj nezavestna se je zgrudila na stol in jokala bridko. Toda Martin je ne vidi. V solzah vtopljen kleči pred mrtvaškim odrom krepak mož, in hud vihar besni v njegovih prsih. Njegove vroče solzè padajo na mrzle mrličeve roke in s poljubi briše sproti njih sled!

O žalosten, prežalosten prizor!

Pred dvema urama sta bila mlada poročenca najsrečnejša človeka — in sedaj? Sedaj, po preteku dveh ur, se zvijata oba v brezkončni bolesti tu pred osamelim mrtvaškim odrom, na katerem leži — tuja ženska.

O Bog! Kako čudno in modro vladaš svet! Kedo naj izpozna Tvoje svete namene! Nedosežen, vekomaj nedosežen si v Svoji modrosti! — — —

Smrtna tihota vlada v sobici, kjer biva sedaj mrtvo truplo in dvoje trpečih src.

„Ivana“, zakliče obupno Martin, „odpusti odpusti, ako moreš meni morilcu! Jaz, jaz nesrečnež sem te umoril! Jaz sem kriv tvoje prezgodnje smrti! Poglej z nebes na mé nesrečnega in odpusti mi, zakaj, moje srce trpi preveč!“

Zopet je jel strastno poljubovati, bleedi, mrliški roki.

Franici se je stemnilo pred očmi. Tedaj je res! Goljufana je bila, nesramno goljufana. Kakšno sladkost ji sedaj še obeta življenje? Nikakošno. Svet nima za njo več veselja. Mrtva, a vendar trpeča stvar bode med hrupnim življenjem tovala, dokler se ne bode vlegla v grob; saj tam bode zadočila mir.

Kako je moralo biti mladi, na svojo odkritosrčno ljubezen tako ponosni ženi bridko pri srcu! In o n, katerega tako ljubi in spoštuje, o n sedaj poljubljuje roke nekdanji ljubljenci, o n objokuje njeno smrt! Kako strastno je poljubovala malega najdenčka, dà, ljubeče je negovala sad Martinove ljubezni. Obupno je vila mlada žena roke, nesreča je bila prevelika. Ali naj ostane v tej sobi, kjer bridko toži njen soprog po tujem ženski? Ne, proč od tod — tu za njo ni sreče. Toda kam? Med vesele svate? To ni mogoče. Kako naj bo ona, vsa pogažena in potrta, pričujoča veselemu, svatovskemu rajanju? Bode li Martin iskal tam globoko užaljeno ženo? Če tudi. Pričakovala ga ne bode tam; užalostil in razžalil jo je preveč. V divji bolesti za umrlo tujko je pozabil

njo — lastno ženo. Jasen dokaz, da je njegovo srce bilo močnejše za tujo žensko, kakor za njo.

Take in slične misli so trpinčile dušo nesrečni ženi, vstopivši v svojo malo sobico, v katero je še pred malo urami bivala kot srečna, presrečna deklica.

Ako je bil njen sum napram Martinu opravičen, uvideli bomo pozneje. — — —

Med svati je vladala splošna veselost.

Dolgo časa ni nihče zapazil, da ni ženina in neveste v sobi. No, mislil je pač vsakdo, gotovo sanjata o bodoči sreči; zakaj, vsakomur je bilo znano, kako se ljubita novoporočenca. Nihče ni slutil, kaj se je zgodilo med tem v sobici, kjer je ležala mrtva žena. Kedo bi pač mislil, da je bila že danes skaljena mlada sreča novoporočencev. Resnica je, dneva, ni hvaliti pred večerom. — — —

Slednjič so posamezniki jeli povpraševati po ženinu in nevesti. Kedo bi bil prvi na mestu, ako ne mati Urša, ki je bila danes izvenredno dobrovoljna? Radostna je hitela v Franičino sobo, misleča, da najde tam srečna poročenca, topeča se v slasteh nedolžne ljubezni. Katera mati pa ne želi svoji hčeri sreče! Toda motila se je. Kedo naj popiše bridkost materinega srca, videča, da

njena ljubljena hčerka Franica danes, ko bi imela biti najbolj vesela, sama sedi v sobi in pretaka solze globoke srčne žalosti. Gotove, nesrečna nevesta, ki mora na dan svoje poroke zdihovati v bridkosti. — „Za božjo voljo, Franica, kaj ti je?“ zakliče mati Urša. „Kaj se je zgodilo? Sama jokaš tukaj, in kje je Martin, tvoj mož? Povej, ljubljeno dete, kaj ti teži srcé?“

Te besede je narekovalo ljubeče materino srcè. Toda Franica je molčala. Nemo je zrla v mater, liki bi jo hotela vprašati, zakaj jo moti v tužnem premišljevanju. Mlado, nedolžno in neizkušeno Frančino srcé je preveč trpelo, da bi pričakovalo še kje tolažbe. Udarci zadnjih trenutkov so bili prehudi, da ne bi motili dušnega ravnotežja mlade deklice — danes seveda še mlade žene. Frančin molk, ves nemir, ki ga je izražavalo njeno vedenje, vse to je mater Uršo razburilo še huje.

„Ti molčiš! Ne zaupaš niti lastni materi! izpregovori mati lahko karaje, vendar je še iz besedij odmevala ista miloba, katero ne more skriti nikdar glas ljubečega materinega srca.

Franica se je zavedla; bila je hud dušni boj, tresla se je po vsem životu kakor

trepetlika. Zavedala se je šele sedaj popolnoma, kaj se godi ž njo. Govoriti ni mogla. Zdelo se ji je nemogoče, da bi grdila svojega moža napram drugim ljudem, napram svoji lastni materi. Sicer pa tudi ni bila popolnoma uverjena o moževi krivdi. Vedela je pa tudi, koliko bridkost bi učinila ljubljenuma roditeljema, ako bi jima govorila o lastni nesreči. Navdajal jo je tudi up, da si ona sama v preveč živih barvah slika Martinovo krivdo. Morebiti je revež nedolžen! Vsekako pa mora kmalu govoriti ž njim, povedati mu lepo, da je zlorabil njeno odkritosrčno ljubezen, da jo je goljufal, goljufal nesramno, toda ona mu ne šteje v zlò, naspotno, povedati mu želi, da ga ljubi še vedno, dasi vé, da jo on ne more ljubiti in zahtevati jedino od njega, da naj skuša zakriti storjeni greh svetu. — — —

Počasnih korakov se je bližala sobici, v kateri je mislila najti Martina.

Mati Urša je šla k svatom, toda samo navidezno, za nekaj trenutkov. Sledila je potem Franici, zakaj, sumila je, da med Franico in njenim soprogom ni vse, kakor bi moralo biti.

Franica vstopi. Grozen, srce in dušo pretresajoči klic se začuje iz omenjene sobice.

Franica je zavpila, potem se pa zgrudila nezavestna. Poleg mrtvaškega odra je ležal Martin. Kri mu je lila curkoma iz glave. Nesrečna nevesta je ležala nezavestna poleg nezavestnega ženina. Težko je hropel Martin; pričakovati je bilo najhujšega — nagle, neprevidne smrti. — — — Tako je Bog med splošno veselje poslal v Svoji brezkončni modrosti, globoko žalost.

Martina so urno odnesli v posebno sobo. Po preteku jedne ure je prišel zdravnik in izpovedal, da je rana vsled močnega udarca na črepino kaj opasna in smrtno nevarna.

V hiši, kjer je bilo pred pol ure vse veselo in živo, vlada splošna tihota in globoka tuga. Svatje so se razšli vsak na svoj dom, v srcu premišljevaje, kako je negotova sreča na zemlji.

Žalostna in potrta družina je ostala sama v hiši. Martin je ležal še vedno v nezavesti in s strahom so pričakovali domači kakov konec bo tej žalostnej igri. Vender jednega izmed družine ni bilo — in to je bil mutasti Jože. Grozna slutnja je pretresla Franičino dušo. Kaj, ko bi Jože — — —? O grozne misli! Bog ne daj, da bi bila temu resnica!

Tretje poglavje.

Poskušen umor.

Krepka narava in točna zdravniška pomoč ste rešili Martina smrti. Prva in najhujša nevarnost je bila torej odstranjena. — — Mirno je spal, vsaj je bil počitka tako zelo potreben. Zvesto je čula pri njegovih nogah Franica. Sedaj, ko je videla tako trpečega pred sabo, sedaj je uprav čutila, kako vroče ljubi tega moža.

Zadnji solčni žarki so se poslavljali od trudne zemlje; jelo se je mračiti. Tajinstvena tihota vlada v sobi, v kateri leži bolnik. Franica stoji poleg postelje. Kako zelo je izpremenjena uboga mlada žena. Preje tako cveteče lice je sedaj blede kakor marmor, one lepe oči, iz katerih je odsevala dobrotu in blagosrčnost, kako mrklo in tužno gledajo na bolnika. Toda, kupa trpljenja še ni bila izpraznjena.

Martin je odprl oči. Trdno je gledal v polumraku stoječo osebo, svojo soprogo. Izpoznal je ni. Lahko, jedva čuteče, je izpregovoril: „Ivana, ali si ti pri meni?“

Te besede so bile meč v Franičino srce. Bridkostno je zrlo njeno oko moža, kateri sanja o nesrečnici, katero je ostavil. Saj je

tudi pred mrtvaškim odrom klical Ivano. Franica ni vedela, kaj bi odgovorila v sanjah govorečemu možu. Bile niso sicer sanje, kakoršne ima navadno zdrav človek, temveč, Martin je ležal v nekakem otrplem stanju, katero nikakor ne moremo imenovati spanje. Ali mu naj pové, da ni Ivane tukaj, marveč, da je ona, njegova soproga v sobi poleg postelje — ali naj mu pritrdi?

Mogoče sanja Martin, da ga je prišla tolažit Ivana in mu odpustila storjeno pregreho. Ne, iz teh sanj ga ne sme vzdramiti. Približala se mu je in položila je roko na njegovo glavo.

„Jaz sem, Ivana“, reče Franica tiho vender odločno. „Klical si me in prišla sem, da te tolažim, da ti odpustim, kar si zakrivil nad mano. Le miren bodi, vse je poravnano“.

Krčevito je sklenil Martin roke, kakor bi mu bilo umreti. Lice mu je pobledelo, mrzel pot je oblil njegovo gladko, lepo čelo.

„Po—lju—bi me I—va—na!“ izpregovoril je lahko in pretrgano. Mislil je še vedno, da stoji pred njim ranjka Ivana.

Franica ga je poljubila. Še jeden mrkel pogled, oči so mu osteklenele, nagnil je počasi trudno glavo.

Franica se je stresla. Kaj je učinila sedaj? Ali je Martin umrl? Ali je morebiti ona zakrivila z nepremišljenim vedenjem njegovo smrt? O Bog, o Bog!

„Ne umri, živi, zbudi se Martin!“ klicala je nesrečnica v jedno mër. Kakor blazna je trgala odejo raz bolnika. Toda, Martin se ni ganil. Strastno je prijela bolnika za roke ter ga dvignila kvišku. In sedaj — — še jeden težek vzdih se izvije bolnikovim prsom — — in vse tiho je v sobi . . . Onemogla se je zgrudila čez mrtveca. Misliti ni mogla več, preveč ji je vrvelo v vroči glavi. Njeno nepremišljeno vedenje je torej pospešilo smrt ljubljenega soproga. A Bog ji je priča, da ni mislila slabo, ko je v svoji osebi kazala Martinu Ivano.

Vročo glavo je položila na blede Martinovo lice, da bi še jedenkrat poljubila mrzli ustnici tako zeló ljubljenega moža.

Toda, kaj je to? Ali ni čutila, gorak dih iz Martinovih ust? Ali res diha Martin? Da, še živi.

Solze so zalile ubogi ženi lice, hvaležna je padla na kolena in hvalila Boga, ki je ohranil njenega soproga živega. Sedaj je čutila, kako vroče, kako nepremagljivo ljubi Martina; ta njena ljubezen je bila večja,

kakor vsa žalost, vsa jeza — ako je sploh kedaj čutila jezo v sebi. Nikdar ga ne bode jenjala ljubiti, dasi misli, da jo je zavrzel. Da, vedno ga hoče ljubiti, čeprav ne bode ljubljena. — — — — —

Kmalu je prišel zdravnik in izpovedal, da se je danes bolezen sicer shujšala, vendar posebne nevarnosti ni več, posebno, ako bode imel bolnik točno postrežbo. Franica je hotela prebedeti noč pri bolniku. Hotela je biti sama, da bi je nihče ne motil v njenem premišljevanju, Tomaževac je še stopil v sobo, da bi zaprl okna.

„Naj bo odprto jedno okno, oče!“ reče Franica. „Gotovo mi je ljubo, ako morem zreti v krasno zvezdnato nebo, spala itak ne bom. Ne bojim se pa tudi ne, vsaj spita v prvi sobi hlapca Janez in Lovrenc“.

„Dobro!“ odgovori oče Tomaževac, „bom pa odprl jedno okno. Vendar Franica, čuj kaj ti povem! Veš, Jože, ki je hipoma izginil, ko smo našli Martina v krvi ležečega poleg mrtvaškega odra, ta, ta Joža mi dela skrbi. Le veruj mi, malovrednež je imel opraviti z Martinom. Bog mi ne odpusti grehov, ako ni bilo tako!“

Franico je bolelo v srcé, da se oče tako huduje na Jožeta. Rešil jo je pač gotove

smrti. Zato je čutil v sebi neko posebno pravico do nje. Toda, očetu ugovarjala ni, za to je bila preblaga hči.

Oče je pa jezno nadaljeval:

„Kar nič mu ne zaupam. Prisežem, čuješ Franica, prisežem, da je prav on udaril Martina iz maščevanja, ker si se omožila z njim. In še zvestega Sultana mi je odvodil malopridnež. No Jože! čakaj, še se snideva!“

Jezno je odšel Tomaževce, žalostno je gledala Franica za očetom; mi pa pritrdimo, da je bila njegova jeza opravičena. — — —

V sobi se je popolnoma stemnilo. Svetilnica je skromno razsvitljevala temni hram v katerem je mirno počival bolnik. Čuti ni bilo najmanjšega šuma.

Dolgo časa je bedela uboga Franica, a slednjič je še ona zaprla trudne oči. Kar se prebudi in vidi, da je vgasnila svetilnica; jedno okno je bilo odprto, in sapa je torej vgasnila luč.

Vender, mesec je sijal v sobo toliko, da so se lahko razložili posamezni predmeti. Franica seže po vžigalicah, da bi v novič prižgala luč, a v tem hipu položi nekdo rahlo roko na njeno ramo. Prestrašena odskoči Franica. Bil je mutasti Jože, ki je prišel skozi odprto okno v sobo.

„Usmiljeni Bog!“ zakliče prestrašena mlada žena. „Beži Jože! in ne moti svetega miru, ki vlada tu v bolniški sobi, Tukaj ti ni ostati!“

Zaničljivo je krčil ustnici. Bliskoma je bil pri bolnikovi postelji, strastno potegnil odejo raz posteljo — in o groza! v njegovih rokah se je zasvetilo ostro, dolgo bodalo. Že je dvignil roko, da bi potisnil morilno orodje v Martinovo srce, a v tem trenutku ga zgrabi za roko Franica, izvije mu nož ter ga vrže skozi odprto okno. Čudil se bo morebiti marsikdo, kako je mogla slaba ženska izviti bodalo krepkim, Jožetovim rokam. Vender je stvar prav naravna: Jože nikakor ni pripisoval slabotni ženski toliko poguma. Prav to ga je presenetilo tako, da je izpustil smrtonosno orodje v Franičine roke.

Jože je stal kakor okamenen.

„Nesramni morilec!“ je vpila Franica. „Iz pred oči mi, brezvestni človek! v drugo si hotel pomočiti oskrunjene roke v kri mojega moža! Zaničujem te in zaničevala te bom vedno. Ali si mari mislil, da se bom po Martinovi smrti oklenila tebe?! Nič na svetu me ne bo ločilo od njega, jedino smrt. On je moj, njega ljubim, a tebe, morilec, zaničevala bodem vedno!“

„Kaj ti je storil ubogi Martin, ki se mora sedaj v bolečinah zvijati tu na postelji! Nesrečnež, ali imaš srcé, ki vé, kaj je človeška bolest? Ne, ti ga nimaš; kamen namesto srca nosiš v prsih! Zatorej, proč od mene in ne vrni se nikdar!“

Jože je zrl nepremično v razburjeno Franičino lice. Gosti, črni lasje so mu razmršeno begali po bledem čelo, brada mu je bila prav tako razmršena — vse to priča, kako strašen je moral biti v tem trenutku. Povesil je oči in nem, kakoršen je bil, je stal poleg Franice. Ganil se ni z mesta. S povešano glavo je stal ob Martinovi postelji in skoraj boječe gledal v Franico. Bolnik se ni mogel ganiti, niti izpregovoriti kako besedo. Franici se je dozdevalo, da se Jože kesa grešnega čina — poskušenege umora. Tudi njej je bilo skoro žal preostrih besedij napram Jožetu. Toda, ali ni izpolnila kot soproga le sveto dolžnost? Ali bi ne storila vsaka druga žena v sličnih trenutkih prav tisto? Saj je veljalo ohraniti življenje ljubljenuemu možu. In kaj ne stori vsega ljubečega žena, kedar je treba braniti čast ali celó življenje svojemu soprogu! No, in ona je storila tudi samo to — torej nič slabega. Srcé ji nikakor ne sme in ne more očitati,

da je z Jožetom krivično ravnala. Vender, njeno srcé je bilo preblago, prerahločutno, da se ji ne bi smilil zbegani Jože. Čut hvaležnosti jo je prešinił; saj jo je prav ta mladenič rešil gotove smrti v mrzlih valovih naraslega potoka. In zató mu hoče biti vedno hvaležna.

Mislila je torej, kakor smo že omenili, da se Jože kesa poskušaneга umora, pričela je sočutno:

„Ubogi Jože! idi, ostavi to hišo. Prosi, ne, jaz sama bom prosila očeta in dal ti bo toliko, da si boš lahko napravil lastno domovanje, kjer bodeš živel v miru. Kar si meni dobrega storil, za to ti bom hvaležna vedno. Kar si storil danes, odpuščam ti. Bog mi je priča, da se ne hudujem na té. Saj vém, kar si storil dobrega in hudega, storil si iz ljubezni do mene. Prosila bom Martina, da ti odpusti še on. Sedaj pa pojdi, lepo te prosim, daleč pojdi, daleč, da se ne snideva zopet. Gotovo ti želim vse dobro, molila bom, da te Bog ohrani srečnega še mnogo let“.

Toda, motila se je. Jože ni hotel oditi. Prav sedaj, videč, kako mila in blaga ženska je Franica, prav sedaj je jasno uvidel, koliko je izgubil ž njo. Mrzlično se je jel

tresti, v preveliki, divji razburjenosti je potegnil Franico k sebi ter jo hitel poljubovati. Zaman se je branila nesrečna žena krepkim, Jožetovim rokam. Strašen ropot je bil v sobi in vmes so se čuli Franičini vzdih, kajti, že je jela pojemati njena moč. Šum je vzbudil v sosedni sobi speča hlapca Janeza in Lovrenca. Takoj sta prihitela Franici na pomoč. Pričelo se je grozno ruvanje. Mutasti Jože se je branil z močjo obupanega človeka, kateri vidi pred seboj jedino smrt ali pa — rešitev. Kot razdražen lev se je vrgel na Janeza in v malo trenutkih je ležal ta nezavesten na tleh. Jože ga je tako močno udaril po glavi, da ga udarec popolnoma omamil. Lovrenc pa je močnejši od Janeza. Njega ni bilo kar tako vreči ob tla. Vnel se je torej tem hujši boj med Jožetom in Lovrencem. Oba sta bila krepka mladeniča, odjenati ni hotel nobeden. Franica je opazovala vse to strahoma. Vedela je, da bôj ne bode trajal dolgo. V resnici je podlegel Lovrenc. Krepki Jože vrgel je tudi njega tako močno ob tla, da se je nesrečnež komaj dvignil. Jože je hipoma izginil skozi odprto okno. Noč je vzprejela bežečega hudodelca v svoje temno okrilje. Sedaj se je oddehnila Franica. Srcé ji je

vsled prevelike razburjenosti bilo skoraj glasno. Martin je pa ležal onemogel vsled zavžitega strahu; nezmožen izpregovoriti.

Poln hvaležnosti je gledal utrujeno Franico. Kako rad bi priskočil, ter jo objel, a še ganiti se ne moré v postelji. Videl je, kako odločno se je borila, da je ohranila njemu življenje.

Franica pristopi k postelji in skrbno položila roko na blede Martinovo čelo. Dolgo časa sta molčala. Čutstvo medsebojne ljubezni je odsevalo obema raz lici.

Slednjič izpregovori Franica!

„Ali si videl Martin, kaj se je sedaj godilo tukaj? Prosim te, odpusti človeku, v katerem besni vihar strastij. Vrnil se gotovo ne bo nikdar, boji se pravice!“

„Da,“ odgovori Martin. „Gledal sem prestrašen, kako si se bojevala, draga Franica! Čut hvaležnosti in ljubezni mi polni srcé. Novo življenje lije v moje izmučeno telo, radosten zrem bodočnosti v okó, lahko bom živel srečen poleg tebe, ki te ljubim tako zeló, saj mi je Ivana odpustila grešno ravnanje!“

Franica se strese, ko začuje ime Ivane. Vnovič se je vtopila v žalostno premišljevanje. — —

Sedaj še le se je dozdevalo Martinu, da Franica gotovo ne vé, kedo je bila Ivana, in v kaki zvezi je bil on ž njo. Čutil je, kako grozne bolečine je morala trpeti njegova soproga, misleča, da je on, Martin Rovan, oče, bržkone nezakonskemu najdenčku. Kolika bolest za mlado, ljubečo ženo!

„Kaj ne da Franica, ti me ljubiš?“ je tiho vprašal Martin.

„Kako vender moreš vprašati to? Ali nisi uverjen v moji ljubezni? Veruj mi, da te ljubim, ljubim resnično in odkritosrčno!“

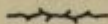
„Tedaj bodi i ti uverjena v moji ljubezni in zvestobi!“

Videla je, kako ljubeznivo jo je gledal Martin. Ali je mogoče, da bi lagale te oči? Ali ni rekel, naj bo uverjena v njegovi ljubezni in zvestobi? Da, on jo ljubi, njeno srcé je verovalo.

Ostavimo srečna novoporočenca in oglejmo si nekoliko za Jožetom. V Tomaževčevi hiši je bilo takoj po nesrečnem boju med Janezom, Lovrencom in Jožetom vse osobje na nogah. Vse je hitelo zasledovat Jožeta. Ta je pa bežal v črno noč kolikor so mu dopuščale moči. Kmalu je čutil za seboj svoje preganjalce. Videl je, da se ne bo

mogel braniti dolgo. Toda sklenil je, braniti se do smrti in vsakemu, kedor bi ga prijel, končati življenje z bodalom, katero je pred jedno uro vihtel nad Martinom.

Pripomniti moramo, da je Jože, bežeč iz Tomaževčeve hiše, ugledal svetlo bodalo, katero je Franica vrgla skozi okno, je pobral in odnesel seboj. Zasedovanje ni trajalo dolgo. Jože je pribežal do globokega jarka. Preskočiti ga ni bilo mogoče; bil je preglobok in preširok. Vrniti se preganjalcem v roke? Nikakor. Obstal je in preteče dvigal ostro bodalo. Jeden preganjalcev ga je dohitel. Vname se boj. Jože porine nesrečnežu bodalo v srce. Kri je bruhnila iz rane, in v malo minutah je ranjenec izdihnil dušo. Jožeta so po dolgem in mučnem naporu povezali in odvedli k sodnji.

Četero poglavje.

Neopravičen sum.

Minilo je več tednov. Martin Róvan je zadovoljno živel z ljubljeno Franico na svojem posestvu. Stari Tomaževvec in mati Urša sta bila vesela, videča ljubljeno hčerko,

najdražji zaklad na zemlji, osrečeno. Jedinna veselje kaleča misel je bila ta na Jožeta. Saj je bil tudi on člen rodbini. On je rešil Franico gotove smrti, njemu gre hvala, da je še živa in ne že več let mrtva. Da je revež tako strastno ljubil lepo deklico, no, tega mu ni šteti v zló. Kar je slabega storil, je storil iz ljubezni do Franice. Mislimo si lahko kako je bil užaljen ponosni mladenič vedoč, da bode drugi odvedel predmet njegovega mišljenja — tako vroče ljubljeno Franico. Seveda, sedaj nosi umor nedolžnega človeka na vesti. Da je v drugič poskusil umoriti Martina, v tem sta molčala oba, Martin in Franica. Smilil se jima je nesrečni človek. — —

Jože je torej sedel v zaporu. Približal se je dan sodbe. Strahoma ga je pričakovala vsa Tomaževceva rodbina, zakaj, vsakdo je vedel, da bo usodepolen za Jožeta. Pač je bilo težavno soditi človeka, kateri ni mogel izpovedati ničesar. Jasno je bilo sploh, da ga je gola ljubosumnost dovedla do groznega čina moritve. Sicer je bil pa Jože v vasi obče spoštovani mladenič. Kjer koli je bil poznat, je bil čislan kot poštenjak. — Sodba se je pričela. Na zatoženi

klopi je sedel Jože in z begajočimi pogledi meril prisotne.

„Ali ste vi, Martin Rovan, poznali morebiti natančneje one žensko, katere dete redite sedaj in je-li mogoče zatoženi Jože Črne v kaki zvezi ž njo?“ je vprašal sodnik.

„V Bogu naj počiva ubožica, a jaz naj še to pretrpim! Bodi mi torej dovoljeno izpovedati sledeče: „Imel sem sestro. Toda že dve leti sem je bivala pri očetu na Štajerskem v H. Pred osmimi meseci je njen in moj oče umrl. Sestra je bila kaj pridna deklica. Bila je pa tudi čedno dekle, in marsikateri si jo je želel v zakon. Oče jo je zeló ljubil; odločil se je torej dekleta ne še oddati. Žalibog, boljše bi storil, ako bi jo oddal tedaj, gotovo bi bila danes še živa. Mlad mož jo je zasnubil. Ona ga je ljubila, pa tudi on njo. Oče ga ni maral, njemu ni bil všečen. Zakaj ne? ne vem. Ubogi starček pač ni slutil, da bodo kmalu, le prekmalu vidni sledovi grešne ljubezni. Zaman je prosil mladi mož očeta, naj mu izroči v zakon deklico. Oče se je tej zvezi protivil odločno. To je ujezilo mladega moža tako, da je nepremišljeno vdaril mojega očeta s kolcem po glavi in mu prizadel nevarno rano. Storilec je potem bežal. Kam? mi ni

znano. — Moja sestra je povila lepega dečka, kateremu sem sedaj rednik. O zapeljivcu ni bilo ne duha ne sluha. Prizadeta rana in hčerina sramota ste položili mojega očeta v grob. Sedaj je živela nesrečna sestra z detetom kaj ubožno. Dolžnost moja bi bila tedaj skrbeti za nesrečnico, a bil sem trd, neizprosen. Prosila me je pismeno, naj se je usmilim, saj je vendar sestra moja, a vse zaman, ostal sem trd kakor jeklo. Imenoval sem jo morilko lastnega očeta; odločil sem ji nekaj denarja z besedami, naj se nikdar ne približa moji hiši. Sedaj je čutila nesrečnica prokletstvo nad seboj, kateremu je bila uzrok grešna zveza. Kako se jej je potem godilo, nevem. Gotovo slabo. Mislim pa, da se je napotila nesrečna sestra k meni iskat pomoči v brezkončni bedi, ker so jo našli na poti, katera vodi preko mojega posestva. Zakaj je končala na poti nesrečno življenje mi ni znano. Morebiti je lakote poginila? Dovolj: ženska, katero so našli mrtvo v grmovji, je bila moja rodna sestra Ivana Róvan.“

Vsi navzoči so čudeč se poslušali njegovo žalostno izpoved. „Ali ste bili vi, Jože Črne, v kaki zvezi z Martinovo sestro Ivano?“ je vprašal sodnik.

Jože je odmajal z glavo. Jasno je bilo torej vsem, da je Jože iz same ljubosumnosti pobil ob mrtvaškem odru stoječega Martina. Priznal je tudi, da je vedoma umoril svojega zasledovalca. Vsako nadaljno izpraševanje bi bilo torej brezpotrebno. Sodba je bila končana, in tako tudi odkrita Martinova skrivnost. Sedaj šele je izpoznala Franica, kako krivo je sodila svojega moža, misleča, da je on oče najdenemu otroku. Njen sum je bil torej neopravičen. Jožetu je narekoval predsednik sodišča šest let zapora. Niti ganil se ni, ko je zaslišal obsodbo; čutil je menda, da je opravičena. — —

Minilo je nekaj let. Martin in Franica sta srečno živela v medsebojni ljubezni. Opravičen je bil Franičin sum, katerega smo izrekli že v prvem poglavju, da ji morbiti Bog ni odločil postati kedaj mati. V resnici, Bog ni blagoslovil Franičinega in Martinovega zakona z otroci; pač pa sta ljubila tem bolj najdenčka, otroka nesrečne Martinove sestre — Ivane. — —

Jože je prebil dolgih šest let v ječi. Vrnil se je v Martinovo hišo, v sebi noseč kal boleznim. Padel je na kolena in prosil s povzdignjenimi rokami odpuščanja.

Radovoljno ga je vzprejel Martin v svojo hišo. Srečno je živela mlada žena poleg ljubljenega moža, kateri je imel tako blago srce, da je svojemu nekdanjemu sovražniku velikodušno odpustil in to zavoljo nje. Nič ni motilo mirnega življenja v mali družini.

Najbolj pa se je priljubil mutasti Jože Cirilčku. Tako je bilo Ivanovemu sinu ime. Cirilček kar ni mogel živeti brez Jožeta. Ta je pa tudi resnično ljubil otroka.

Toda leta beže, časi se izpreminjajo in ž njimi se izpreminja vse na svetu. Ciril ni bil več otrok, temveč krepak mladenič, kateri je že nadomestoval gospodarja pri hiši.

Kakor smo omenili, prišel je Jože bolehen iz ječe v Róvanovo hišo. Kês in sramota sta vplivala neprestano na njegovo zdravje. Primoran je bil vleči se v posteljo, iz katere ni več vstal. Skrbno sta mu stregla Martin in Franica. Na smrtni postelji ležeč je dvigal sklenjeni roki, proseč oba odpušcanja. Skesanemu sta zatisnila blaga človeka oči. — Dovolj se je revež pokoril za storjene pregrehe. Njegovo življenje nam bodi živ dokaz, kako daleč privede slepa strast človeka. A ne sodimo ga mi; Bog ga je sodil gotovo milostno, saj je bridko obžaloval storjene grehe in kriva pota po

katerih je hodil. — Vsako leto o Vseh svetih so odičili Martinovi Jožetovo gomilo.

Ciril ni nikdar izvedel, da sta mu Martin in Franica samo skrbna rednika, ne pa roditelja. Nazival ju je vedno očeta in mater. Ravnala sta preveč ljubeznivo ž njim, da ju ne bi smatral svojim pravim roditeljem. Ogibal se je skrbno ju razžaliti.

Ko sta se postarala Martin in Franica, imenovala sta dedičem njunega obširnega posestva in premoženja — Cirila.

Konec.

Navedeni povesti imamo dostaviti še nekaj, kar bi utegnilo zanimati bralca.

Mladi Ciril je srečno gospodaril na svojem posestvu. Zadovoljno smehljaje sta opazovala Martin in njegova žena varčno in premišljeno vodstvo Cirilovega gospodarstva. Že itak vrlo lepa kmetija se je razcvitala vedno lepše.

Martin in Franica sta se vedno bolj starala. Gojila sta še jedno željo: videti nekdanj ljubljene Cirila popolnoma osrečenega poleg ljubeče žene. Nekoč ga pokliče Martin k sebi in ga nagovarja, naj si

preskrbi družico, ker tako obširno posestvo potrebuje podvojenih vodilnih močij. Dobro bode torej, ako si izbere Ciril vrlo ženo, katera ga bode spremljala na poti življenja. Ciril se je udal. Voljan je bil poročiti se z žensko, ki naj mu bo v resnici zvesta, ljubeča in bogaboječa spremljevalka po trnjevi poti življenja.

Zasnubil je lepo, precej petično in pošteno dekle — Šarevčevo Tončiko.

Kmalu se je vršila Cirilova in Tončikina poroka. Ej, to je bilo zopet gostovanje, kakor le malokatero. — Mnogo svatov je bilo navzočih pri poroki mladih zaročencev. Po poroki je pa vladalo splošno veselje na Martinovem, recimo sedaj, na Cirilovem posestvu.

Pogoščeno je bilo danes veliko število revnih vaščanov. Kakor navadno so sedeli ubožni, od miloščine premožnejših živeči se vaščani, okoli velike, zelene peči in se radovali — vsaj piti in jesti so imeli dovolj.

„Bog živi naša nova zakonska!“ ogласi se stari Martin in napije zbrani družbi.

„Bog jima daj srečo! Bog ju živi!“ je donelo po sobi. Vse se je zibalo v veselji.

Sedaj se dvigne Ciril.

„Bog vama plači, dragi oče in draga mati, ki ste vedno tako ljubeznjivo skrbeli za mé, vašega sina. Vzgojevali ste me na podlagi naše svete vere, vcepili ste v srce zlate nauke materinske ljubezni, storili ste torej za mé vse, kar koli morete storiti oče in mati za svojega sina. Zatorej, Bog vaju živi še mnogo let!“

Zopet so doneli kozarci.

„Imenoval si naju, dragi Ciril, očeta in mater!“ reče Martin, vendar naj ti danes povem, kar je bilo tajno šest in dvajset let tebi in še mnogim drugim.“

Osuplo gledajo svati Martina, misleči, da se šali, toda izraz njegovega lica je svedočil, da hoče govoriti v resnih zadevah.

Najbolj osupel je pa bil Ciril. Pobleдел je in nemo zrl v tla, kakor bi sumil, da ima Martin pojasniti neko — doslej njemu (Cirilu) neznano stvar. Martin prične:

„Skoraj bo sedem in dvajset let, odkar sem poročen z ljubljeno in pošteno ženo Franico.“

Jedva, da je končal Martin, stopil je priletен mož v sobo; soditi je bilo, da mora biti kak berač, vsaj je pa tudi resnično prosil miloščine. Posadili so ga med druge

ubožne vaščane — dasitudi jim je bil popolnoma tuj.

„Dolga vrsta let je to, dragi moji!“ je nadaljeval Martin, „in vedno sva živela složno in v pravi zakonski ljubezni“.

„Dan pred poroko je našla moja žena majhno, kričeče dete tam na cesti in poleg njega mrtvo mater. Oba so prinesli na dom ranjkega Tomaževca, kjer se je vršilo ženitovanje.“

Tuji berač je nepremično zrl v Martina.

„Mrtva žena je bila moja sestra in tvoja mati, Ciril. O zapeljivcu ni bilo ne duha ne sluha!“

Tako je govoril Martin.

Ciril se je tresel po vsem životu, spregovoriti ni mogel niti besedice. Svati so strmeli.

„Kako je pa bilo vaši sestri ime?“ vpraša tuji berač Martina.

„Moja sestra se je zvala Ivana Róvan, in jaz sem Martin Róvan!“ odgovori Martin.

Kakor besen plane berač po konci in stopi pred Martina: „Bog mi odpusti, jaz, Jakob Klinar, sem bil zapeljivec Ivane Rovana, in ti Ciril si moj sin!“ — —

In sedaj nimam več mnogo povedati.

Martin je odpustil radi Cirila zapeljivcu svoje sestre, Ciril je pa radosten podal očetu roko in ga odvedel na svoje posestvo.

Stari Jakob Klinar je živel še nekaj let, vedno bridko obžalujoč storjeno pregreho. Potem so pa ponesli še njega tja, kamor nas odvede nekdej vse božja roka. — —

Ciril ni nehal ljubiti in spoštovati krušnih roditeljev. Hotel jima je biti vedno ljubeči sin; ljubil in spoštoval je pa tudi svojega pravega očeta, ker tako velewa otrokom četrta zapoved božja.

Najden in zgubljen.

Poslovenil J. S.

Leta 1866. se spominja gotovo še marsikateri. Žalostni in tudi veseli dogodki omenjenega leta tvorijo takorekoč del zgodovine devetnajstega stoletja. Kedo more pozabiti osodepolne dneve pri Kustoci, kjer si je vila naša vojna vence nevenljive slave, kjer so pokazali hrabri Avstrijanci, da so še prav tako pogumni in prešinjani ljubezni do mile domovine, kakor za časa očeta Radecky-ja. Nemogoče je pozabiti kedaj onega dné, ko so padali naši hrabri vojaki v bitki pri Kraljevem Gradcu (Königgrätz). Nešteto čvrstih mladeničev je darovalo tedaj svoje mlado življenje na žrtveniku ljubljene domovini! Koliko družin je zgubilo takrat skrbnega reditelja; koliko mater je bridko žalovalo po padlih sinovih! Da, marsikateri se spominja onega leta; temu vstajajo v duši blaženi, onemu zopet tužni

spomini. Kako velika pa mora biti materina srčna radost, kedar se vrne ljubljeni sin na svoje domovanje, kedar ostavlja zdrav in krepak smrtno nevarnost — krvavo bitko. Na mnogih krajih štrlé spomeniki navpik, spominjajoči nas 1866. leta. V ti vaški cerkvi vidimo v zahvalo darovano podobo, ker je Vsegamogočni vodil očeta po vsih potih in ga slednjič dovedel v naročje dragim svojcem; pred ono hišo zapazimo ličen križ, ker je čuvalo dobrotno nebo jedinega sina; našteli bi lahko množico sličnih spomenikov.

Tudi mlajši ljudje vedó še povedati dogodkov, tičočih se 1866. leta. Temu je pripovedoval različne dogodbe stari oče, onemu osivela starka. Tudi meni je pripovedovala stara žena, s katero sem se seznanil že pred več leti, sedeč pred neko vaško hišo — zanimivo dogodbo izza 1866. leta. Pletla je uprav par nogavic za malega kričečega otroka, ležečega poleg nje v zibelki, kateremu je bila ona varuhinja. Opravkov nisem imel posebnih, zato prisedem k stari mami; marsikako modro besedo sem čul iz njenih ust, govorila sva o različnih stvareh, in spomnila se slednjič tudi 1866. leta. Na to je pa pričela uboga ženica tako jokati, da se mi je smilila v srce in le težko sem kljuboval solzam, ki so mi silile v

oči. Ko je uboga žena tarnala tako bridko, opazoval sem jo prav natančno.

Približno šestdeset let stara, je bila še vedno čvrsta in krepka in smelo lahko trdim, da je bila v teh letih še izvenredno močna. Bila je rudečelična, kakor le redko kaka ženica pri šestdesetih letih. Zeló nagubančeno čelo pričalo je dovolj jasno, da je morala žena nekdanj — morebiti še sedaj — uživati dokaj bridkih in duha morečih skrbij. Marsikaka bolečina je morala krčiti njeno utrujeno srce. Njeni snežnobeli lasje so podajali prikupljivemu obrazu nekak veličasten izraz. Nekaj pa, kar ne morem pozabiti in bržkone nikdar ne bom, je dičilo prijazen starin obraz, nekaj, kar mu je podelilo neizrečeno milobo. To so bile njene jasnomodre oči, s katerimi te je pogledala tako zaupljivo in ljubezni polno, da si mislil nehoté, da človek s tako odkritosrčnim pogledom ne more biti slab, hudoben. Te oči — da, te oči! Niti najmanjša prikritost ni odmevala iz njih, pač pa se je v njih zrcalila plemenita, poštena in zvesta duša, kakoršno je resnično imela naša ženica.

„Da, dragi mladi gospod!“ prične mamica, ko si je obrisala solzne oči, „da! primanjkuje mi besedij, da bi vam povedala prav to, kar sem vam povedati hotela! — Moj ljubi Bog!

Bitva pri Kraljevem Gradcu je vsekala tudi meni nezaceljivo rano! — Toda, ako vam hočem stvar prav natanko pojasniti, poseči moram nekoliko v preteklo, že davno minole čase.“

Sedaj odloži starka pletenje, položi roke v naročje in se zamisli globoko. Otročiček je mirno spal v zibelki, jaz in žena sva bila torej nemotena. Tedaj pa prične pripovedovati: „Že zgodaj so mi zagrebli očeta in mater v hladno zemljo. Jedva dvanajst let stara, morala sem že skrbeti sama zasé. Spočetka sem bila pestunja, pozneje pridem na Dunaj k neki fabrikantnji v službo, kjer se mi je prav dobro godilo in še prihranila sem si nekaj krajcarjev. Na nekem sprehodu spoznala sem svojega bodočega moža. Bil je ključavničar, priden in kaj varčen mož, kateremu ni bilo mar ob nedeljah popivati in denar zapravljati po gostilnah. Živela sva lahko, dasi ne v obilici, pač pa sva bila zadovoljna s tem, kar nama je odločil Bog. On je zaslužil, jaz sem prala perilo, manjkalo nama ni torej ničesar. Po jednom letu srečnega zakonskega življenja podaril je nama Bog dečka — mojega ljubega Leopolda! — In sedaj sem mislila, da imam prava nebesa na zemlji. Tudi moj mož je bil presrečen, in z vso očetovsko

ljubeznijo se je oklenil ljubljenega sinka. Toda ta sreča je trajala le malo časa. Le prekmalu so bile uničene vse sladke nadeje. Nekoč prinesó mojega moža mrtvega domov. Ne morem vam popisati bridkosti, katera je polnila tedaj mojo dušo. Na mrtvaškem odru je ležalo moje jedino upanje — moj dobri in pošteni mož.“

Govoriti ni mogla dalje; solze, sedaj izraz globoke žalosti, so močile njeno lice. Motil je nisem v bridkem premišljevanji, dobro vedoč, da pomirijo solzé razburjeno in trpečo dušo. Kmalu se je nesrečnica v toliko pomirila, da je mogla nadaljevati.

„Z glavo je nesrečni mož zašel med jermena nekega kolesa, in ta so mu popolnoma stlačila glavo. — O, ljubi Bog! Bila je sreča, da je kmalu preminil, zakaj, prehud bi bil udarec, ako bi moral še dolgo trpeti nesrečnež grozne bolečine. In sedaj je nastopila zamé doba trpljenja, hudega trpljenja. — Zbolela sem silno opasno, žrtvovati sem morala zadnji prihranjeni vinar in skoraj bi oberočila popolnoma. Za sé nisem tolikanj skrbela, kakor za najdražje na svetu — za ljubljenega sina Leopolda! Moj Bog! Tako zeló se mi je smilil ubogi črviček; imela sem komaj toliko, da sem sebi tešila lakoto, kako naj sedaj redim še ubogega otroka? — Dojiti ga nisem mogla,

vsaj ga tudi nisem smela, bila sem preslaba, denarjev nisem imela, da bi kupovala potrebnega mleka — in prosjačiti! — o, moj ljubi Bog! — tudi ta korak bi storila vesela, toda dandanes so ljudje tako trdosrčni, tako surovi, oni ne občutijo nikakega sožalja, njim niso znane bridkosti, katere morejo mučiti revnega, osamelega človeka. O, koliko sem trpela tedaj! Koliko noči sem prebdela ob otrokovi postelji, jutro se je svitalo na vzhodu, a moje trudne oči še niso videle toli potrebnega spanja. In dan za dnevom so se množile moje bridkosti; malo, da nisem obupala popolnoma. Kolikrat se je prigodilo, da so me nevsmiljeni ljudje odgnali s psi od hiše in poleg tega mi še dajali najrazličnejše sramotilne priimke! Vse to sem morala trpeti voljno. Rada bi delala, ako bi le dobila kako delo; toda, nikjer me niso marali z otrokom vred za služkinjo — in ubogega črviča ostaviti, izročiti ga ptujim ljudem, nisem mogla! Pomočkov, da bi preskrbela otroku hišo, kjer bi dobival redno hrane, mi je manjkalo — kar na milost in nemilost izročiti lastnega otroka, tega nikakor ne, vsaj še žival ne stori kaj takega, kako naj provzroči to mati, katera nosi v prsih ljubeče in usmiljeno srcé. O, pričakovala sem najhujšega! — Toda, kjer

je največja sila, je božja roka najbolj mila! Ta izrek so mi povedali ranjka mati premnogokrat, in kako je resničen, uvideli bode kmalu. Ko sem že skoraj popolnoma obupala, tedaj pristopi ona gospa fabrikantinja, pri kateri sem nekdanj služila, kakor rešilni angelj, ter me otme gotove pogube. — Skrbela je za mojega Leopolda in ga gojila kakor lastnega otroka in mi tako odvzela največjo skrb. — Poglavitna težnja mi je bila odvzeta, torej sem tem laže skrbela za-sé. — Kaj rada bi me vsprejela v službo moja nekdanja gospodinja, vendar ni je bilo mogoče, ker je bila s takratno dekle popolnoma zadovoljna, torej ni imela nikakega uzroka odpustiti jo iz službe. Pa vsaj bi tudi meni ne bilo ljubo, ako bi jo odpustila, ker bi imela vedno nemirno vest, češ, jaz sem kriva, da nima službe. — Tudi jaz sem dobila slednjič službo; prala sem večjim rodbinam perilo, in si prislužila toliko, da sem si prihranila nekaj krajcarjev. Tako je minulo zopet nekaj let. Zadovoljno sem živela, vsaj so se mi izdatno zboljšale razmere. Moj Leopold se je razvil v krepkega dečka; bil mi je pravo veselje.

Toda — nekega dne umrje moja in mojega otroka dobrotnica; Leopold je moral ostaviti njeno hišo! To je bil nov udarec meni,

ubogi ženski. Znova sem morala piti iz kupe prebridkega trpljenja. Oh, dejala sem, kako nestanovitna je pač sreča! Kako ljubko se nam smehlja danes, a jutri že nam uniči trpka usoda vse sanje, vse sladke nadeje. Tako je, porojeni smo za trpljenje in trpeti moramo. Toda, naj vam povem, kaj se je zgodilo pozneje.

K sreči je bil moj sin tedaj že dvanajst let star, kar se pa vzbudi v njem želja iti se učiti kakega rokodelstva. Najraje bi postal zlatarski učenec, a moji dohodki so bili prepričani, da bi mu mogla pomagati vsaj nekoliko. Udal se je slednjič mojim prošnjam in hotel postati črevljar. Pošteno se je vèdel pri mojstru. Dasiravno se bo izučil jedino črevljarstva, mislila sem, vendar živel bode lahko pošteno, vsaj ima rokodelstvo zlata tla. Toda Leopold je na mah zginil — in nikdo ni vedel kam. Zaman sem povpraševala po njem, ni ga bilo najti. Smatrala sem ga mrtvim in žalovala sem po njem.

Vendar sem dobila nekega dne pismo. Za-mé je bilo to kaj izvenrednega — kajti pet dolgih let nisem prejela nikakega pisanja. Mislite si torej lahko, kako čudno čutstvo me je navdajalo, ko sem odpirala pismo. Bilo mi je tako čudno pri srcu — tresla sem se.

Tesno mi je postajalo v prsih — in lahko rečem, da mi je polnil dušo nek strah, neka neznana skrb. Kakšno vest mi pač donaša to pismo? — Prerežem torej zavitek, vzamem pismo v roko — in slučajno takoj ogledam podpis. Zavrtelo se mi je v glavi, verovala nisem svojim očem, in vendar je bilo jasno dovolj, veliko in razločno je bilo zapisano: Tvoj sin Leopold! — Solze so mi zalile oči, tresla sem se po vsem životu, pokleknila sem in hvalila Boga! — O, vse to, kar je čutilo moje srce v tem trenutku, ni mogoče popisati. Tak čut veselja še nikdar ni navdajal mojo dušo, tako brezmejno srečna nisem bila še nikdar.

Pričnem torej počasi brati. Uvidela sem sedaj, da ne berem nič kaj gladko, šlo je pa vendar; napela sem vse moči, vsaj sem se morala potruditi za svojega Leopolda! Po-vedati Vam tudi hočem, kako mi je pisal, to nosim v svojem srcu, kakor očenaš.

Draga mati!

Odpusti, da sem toliko časa molčal. Predobro sem vedel, kako zelo bode trpelo Tvoje ubogo srcé, toda hotel sem Te iznenaditi. Ko sem pobegnil, napotil sem se k nekemu zlatarju: Tukaj sem se korenito

privadil temu rokodelstvu, zaslužil sem mnogo in še prihranil sem si malo svotico, katere del sem poslal tudi Tebi po pošti. Sedaj sem vojak in bivam pri svojem polku v Budweis-u v garniziji. Govoré mnogo, da se bode kmalu sprožilo, in sicer proti Prusom. Toda določeno še ni. Žalibog ne morem več pisati, primanjkuje mi potrebnega časa. Upam, da si zdrava, za kar vedno Boga prosim.

Prisrčno Te pozdravlja

Tvoj zvesti sin

Leopold.

Kakor vidite, imam omenjeno pismo v prav dobrem spominu. — O, kako sem bila srečna!

No, bila sem pa tudi ponosna. Moj sin je bil vojak in kako je znal pisati! Desetkrat, dvajsetkrat sem prebrala pismo — in bilo mi je kakor, da moram vên, kazati vsemu svetu, kaj zamore moj sin, moj Leopold. Črez dva dni sem prejela tudi denar — bilo je sto goldinarjev! — Sto goldinarjev — in od mojega Leopolda!

Od tega dne nisem čula več o njem. Jedno leto je minulo — in nastopilo je 1866. leto. Viharna doba je bila tedaj, bojevali so

se na Češkem! — Oh, to je bil meni zopet hud udarec, ker sem vedela, da je v vojski tudi moj Leopold. Strašna poročila so se razširjala tedaj od Češkega širom Evrope; naštevati so tisoče ranjenih in mrtvih vojakov.

In sedaj mi ni bilo več živeti, morala sem vên! Kaj, ako bi tudi moj Leopold ležal kje težko ranjen, ali celó — o, ta misel me je strašila, ogibala sem se je, vsaj me je mučila malone do smrti, dasiravno se mi je zdela neverjetna.

Ostavila sem torej kot prostovoljna bolniška strežnica v spremstvu nekaterih usmiljenih sester domovje, in takoj sem bila odrejena v Kraljevi Gradec, kjer je primanjkovalo postrežnic in bilo veliko ranjencev, ker je bil prav tukaj boj najljutejši. Opravila sem imela mnogo, vendar sem pridno povpraševala po svojem Leopoldu. V bolnišnicah in lazaretih ga ni bilo, in tako sem jedino še mislila, da je še živ, ali pa, da je umrl častne smrti za domovino.

Tako je minul jeden teden. Kar prinesó nosilci zeló ranjenega vojaka. Krogla mu je predrila prsa — da bi okreval, ni bilo misliti. A kljubu temu sem mu hotela skrbno streči, vsaj se pripeti toliko čudežev, morebiti bode

ljubi Bog tudi sedaj pokazal svojo vsemo-
gočnost. Ranjenca slečejo — toda, ko mu odpnó
srajco, tedaj ne vém kaj se je zgodilo —
glasen krik se mi izvije iz prsi in vsa omo-
tena padem na tla. Po majhnem križu, ka-
terega je nosil umirajoči privezanega okolu
vratu, spoznala sem — svojega Leopolda.

Tedaj takega sem našla; našla sem ga,
da ga izgubim za vedno! Koliko sem takrat
trpela, kaj je tedaj čutilo moje srcé, tega vam
ne morem dopovedati, doživeti bi morali kaj
sličnega sami, potem bi poginili, koliko mora
trpeti v takih trenutkih ljubeče srcé. Ohrabrila
sem se vendar, vsaj je veljalo, misliti trezno.

Mahoma je odprl oči, dolgo me je gledal,
potem je pošepetal, sicer se je komaj čulo —
toda jaz — jaz sem razumela in čula razločno
— mati! — — — in bil je — mrtev!

Sedaj pokleknem pred umrlega, poljubim
mrzli ustnici — in zgrudila sem se nezavestna.

Ko se prebudim, ležala sem v neki za-
sebni hiši ter uživala dobro postrežbo; ozdra-
vila sem kmalu. Nemudoma sem se vrnila
semkaj in tu živim od tedaj v svoji žalosti —
v žalosti za jedinega otroka — za Leopolda!“

Tako je sklenila stara žena svoje pripo-
vedovanje — smilila se mi je, kajti uvidel

sem, kako velika mora biti boleost, katero nosi žena v prsih.

Pozno je že bilo, in poslovil sem se. Prav tedaj, ko sem odhajal, je zvonilo „Ave Marija“. Videl sem, kako je sklenila žena roke k molitvi — gotovo za svojega Leopolda.

Pri **Pavel Bizjaku**, knjigarju v Kranju, se dobijo tudi vsakovrstne povestne in molitvene knjige:

Dušni venček s tremi mašami in z navadnim križevim potom, z dvema litanijama in z drugimi pobožnimi molitvami in z debelim tiskom. Stane v črno usnje vezano 50 kr., rujav šagrin z okovom in z belim križcem 80 kr., z kristalnimi ali belimi platnicami 1 gld. 50 kr.

Angelj varh. Dve maši, navadni križev pot, dvoje litanij in druge potrebne molitve. Stane v črno usnje vezana 40 kr., šagrin z okovom in belim križem 65 kr., z kristalnimi ali belimi platnicami 1 gld. 20 kr.

Tukaj naštejem le nekaj imen knjig brez cen, ker cene so zeló enake, le ako je knjiga večja, potem je seveda tudi cena nekoliko višja. Getzeman in Golgata, Večna molitev, Sveta ura, Tolažba nebeška, Jezus na križu, Hvalite Boga, Pot v nebesa, Skrbi za dušo, Duhovno veselje, Nebesa naš dom, Duhovni zaklad, Liliija v božjem vrtu, Marija varhinja nedolžnosti, Marija zgodnja danica, Nazaret ali sveta družina, Bodi moj naslednik.

Spisi za narod in mladino.

(Za šolarske knjižnice.)

Aladin s čarobno svetilnico (s podobami) 10 kr.
Jama nad Dobrušo. Pravljica iz starodavnih časov.
20 kr.

Kustoca in Vis, popis vojske na Laškem leta 1866.
20 kr.

Vojska na Turškem od leta 1875 do konca leta
1878. II. natis, trdo vezane 46 kr.

Vrtomirov prstan ali zmaj v Bistriški dolini. Ljudska
pravljica. 20 kr.

Sree, 4 zvezki à 20 kr., vsi 4 zvezki skupaj vezani
v lepih platnenih platnicah 1 gld. 20 kr.

Andersenove pravljice za mladino. Izbral in po-
slovenil Fran Nedelko. S podobami trdo vezane.
50 kr.

Darinka, mala Črnogorka. (Učenke v petih delih
sveta.) I. del. 24 kr.

Sita, mala Hindostanka. II. del. 24 kr.

Izanami, mala Japonka. III. del. 24 kr.

Bojte, v drevo vpreženi vitez. Pravljica 8 kr.

Spominski listki iz avstrijske zgodovine trdo ve-
zani 34 kr.

Zakaj? — Zato! Zbirka pravljic, pripovedk in legend
za šolo in dom. Trdo vezane 30 kr.

Cerkvica na skali. Pravljica. 12 kr.

Pesmi. 1888, v platno z zlato obrezo 1 gld. 70 kr.

Postojnska jama. 20 kr.

Črni bratje. Povest. 20 kr.

Doma in na tujem. Povest, 1889. 20 kr.

Národne pripovedke za mladino, II. zvezek. 24 kr.

Pravljice in pripovedke za mladino, 1889. 36 kr.

S prestola na morišče. Zgodovinska povest. 20 kr.

Dve čudapolni pravljici za slovenski narod. 16 kr.

Dve igri za slovensko gledišče. 1. Juran in Zofija.

2. Štepan Šubic. 20 kr.

Eno leto med Indijanci. Povest. 20 kr.

Erazem Predjamski. Povest. 10 kr.

Venček pravljic in pripovedek. 20 kr.

Knjižica za otroke (s podobami). 12 zvezkov à 6 kr. ; vsi skupaj 60 kr. (Vsebinska: Mati in sin, Ubožni Tonče, Uboga družina, Ne bodi radoveden, Božje okó bdi, Juriče in Zorika, Soseda, Lahkomiselna prijatelj, Ne vodi nas v skušnjava, Otroci v gozdu, Vihar na morji, Ivan Hromec).

Genovefa. sveta grofinja. Mična in ganljiva pripovedka. 16 kr.

Hildegarda, zveličana cesarica. Sveta povest. 20 kr.

Hirlanda, bretanjska vojvodinja. Podučna povest po Krištofu Šmidu. 20 kr.

Imam tudi v zalogi vsakovrstna kolesa (bicikle) iz več tovarn iz Gradca in Dunaja, po različnih cenah od 120 gld. do 200 gld. — Imam tudi stara še prav dobro ohranjena kolesa po nizkih cenah od 20 gld. do 80 gld. po različnosti kolesa. — Kdor želi tedaj kak nov ali star bicikelj kupiti, obrne naj se do mene, mu ne bode žal. Imam tudi stvari, ktere se zraven potrebujejo kakor: laterne, pumpe, zvonce, gumije, vijake, šraube, itd.

